

VASTUUNALAISTA JA HUIMAAVAN IHANAA

SANOMALEHTINAISTEN TYÖ JA SEN MERKITYKSET

REETTA HÄNNINEN

1900-luvun alkupuoliskolla suomalaisissa sanomalehdissä työskenteli kymmeniä naisia. Toimittajan työtä ei pidetty naisille soveliaana, sillä ammattiin kuului epäsäännöllisyyttä, epämääräisyyttä ja alkoholinkäyttöäkin. Sanomalehtinaisille työ oli kuitenkin merkityksellistä monin tavoin. Se toi toimeentulon, avasi suljettuja ovia yhteiskunnan eri alueille ja antoi mahdollisuuden nostaa esiin aiheita, jotka muuten olisivat jääneet piiloon. Artikkelini pääosassa ovat Helsingin Sanomien sanomalehtinaiset 1920-luvun lopulla ja 1930-luvulla.

Kirjailija Toivo Pekkanen Serpin eli Seere Salmisen haastateltavana. Kuva: Aarne Pietinen, 1933, Finna.

Toimitukseen oli liittynyt (–) Tekla Hultin, jonka tulo vakinaiseksi toimittajaksi oli alussa outoa ja tavallaan vähän niinkuin pelottavaakin, mutta joka osottautui piankin yhtä hyväksi ja ymmärtäväiseksi työtoveriksi kuin miehisetkin.¹ Näin muisteli naistoimittajan työhön tuloa toimittaja Erkki Reijonen kymmeniä vuosia oudon ja pelottavan tapahtuman jälkeen. Kun Hultin aloitti *Päivälehd*en ulkomaanosaston vastaavana toimittajana vuonna 1893, tuli hänestä Suomen ensimmäinen kokopäiväinen naistoimittaja. Hultinin tulo ei kuitenkaan ollut lähtölaukaus naisten vyörylle toimitukseen. Edistysmielisesä *Päivälehd*essä hän jäi ainokaiseksi. Lakkaute-
tun lehden jatkajaksi perustetun *Helsingin Sanomien* toimituksessa oli aluksi vain yksi vakituinen nainen, kirjallisuuskriitikko Anna-Maria Tallgren. Ammattinimikekin oli pitkään sukupuolelle merkitty, sillä yleisesti puhuttiin sanomalehtimiehistä. Pariisissa asuva toimittaja Irja Spira tosin ehdotti 1920-luvun lopussa sen tilalle nimitystä ”lehdistäjä” – ja oli ainakin puoliksi tosissaan.

Nainen toimituksessa oli siis outo ilmestys. Toisen maailmansodan aikana heidän määränsä kasvoi jopa aivan pienienkin lehtien toimituksissa, kun miehet joutuivat rintamalle ja TK-joukkoihin. Naistoimittajat herättivät silloinkin ristiriitaisia tunteuksia. Suomen ensimmäisen toimittajille suunnatun opaskirjan laatinut Akseli Routavaara piti heitä sopivina raskassoutuisen journalismin piristämiseen, mutta ei objektiiviseen työskentelyyn. *Helsingin Sanomien* toimitussihteeri Jouko ”Jopi” Ruotsalainen puolestaan arvioi naisen hermokoneiston olevan liian heikko vaatimaan toimitussihteerin työhön – siitäkkin huolimatta, että naiset hoitivat tätä pestiä kunnialla jatkosodan aikana.² Sotien jälkeen ja etenkin silloin, kun suuret ikäluokat tulivat työkään, naisten määrä yhä kasvoi. Toimittajien sukupuolijakauman muutokset eivät kuitenkaan näkyneet kovin nopeasti alan työ-
kulttuurissa, kuten Heidi Kurvinen on todennut.³

1 Erkki Reijonen: Muisteloita *Päivälehd*en ensi vuosikymmeneltä. Teoksessa *Päivälehd*en muisto 1889–1929. Helsingin Uusi Kirjapaino 1929.

2 Niklas Jensen-Eriksen, Alekski Mainio ja Reetta Hänninen: *Suomen suurin. Helsingin Sanomat 1889–2019*. Siltala 2019.

3 Heidi Kurvinen: ”En mä oo mies enkä nainen. Mä oon toimittaja.” *Sukupuoli ja suomalainen toimittajakunta 1960- ja 1970-luvulla*. Acta Universitatis Ouluensis. B Humaniora 113, Oulun yliopisto 2013.

Ammattijärjestökin muutti nimensä Suomen Sanomalehtimiesten Liitosta Journalistiliitoksi vasta vuoden 1994 alussa.

Naisten rooli kaupallisessa sanomalehdessä

Tässä artikkelissa, aivan kuten väitöskirjatutkimuksessani, keskityn *Helsingin Sanomien* toimitukseen ja sotien väliseen aikaan.⁴ Aika, joka jäi pioneerinaistoimittajien ja sota-ajan väliin osoittautui kiinnostavammaksi kuin olisin osannut aavistaa. Yksi tutkimustyön tuloksista ja samalla väitöskirjan lähtökohta oli, että tänä aikana naisten määrä Suomen suurimmassa sanomalehdessä alkoi kasvaa. Vuoden 1927 alussa lehden toimituksessa ei ollut yhtään naista, mutta vuonna 1939 heitä oli jo 11 – noin kuudesosa kaikista työntekijöistä.

Syyt kasvun määrään löytyvät sanomalehden muuttuvasta roolista. *Helsingin Sanomat* oli jo pitkään halunnut tavoitella laajoja lukijajoukkoja sen sijaan, että olisi kosiskellut vain poliittisesti samanmielisiä lukijoita. Päätoimittaja Eljas Erkon kaudella tämä kehitys kiihtyi, aikalaisten silmissä jopa niin paljon, että Anna-Maria Tallgren puhui halveksuvasti ”Erkon rahamylylystä”.

Lukijoita houkuttelevaan lehteen sopi palkata naisia, joiden ajateltiin kirjoittavan ”kepeällä kynällä”. Heidän tekstiensä odotettiin keventävän lehden sisältöä – ja siten myös laajentavan lukijajoukkoa. Naiset kirjoittivat esimerkiksi pakinoita, jotka kiinnostivat sekä mies- että naislukijoita sekä matkareportaaseja, joihin heidän sukupuolensa toi eksoottisen lisän.

Lisäksi toimituksen naisten oli määrä kirjoittaa aiheista, joiden toivottiin houkuttelevan naislukijoita. Lehti tavoitteli mainostajia ja mainostajat kodin kulutustarvikkeiden hankinnasta vastaavaa naista, joka mainostajien itsensä mukaan määräsi noin 80 % ostoksista ja piti siis ”suurimmaksi osaksi markkinoita kauniissa käsissään”. *Helsingin Sanomat* mainosti olevansa koko perheen lehti, joten naiskirjoittajat vastasivat myös lapsille suunnatusta sisällöstä, kuten sarjakuvista.

Lehdelle nainen oli siis tärkeä sekä suurelle yleisölle suunnatun sisällön keventäjänä että uu-

4 Artikkelin lainauksineen perustuu tähän väitöskirjaan. Reetta Hänninen: *Kevyt ja pirteä kynä? Naisten ensimmäinen aalto Helsingin Sanomien toimituksessa sotien välisenä aikana*. Helsingin yliopisto, Unigrafia 2019.

sien lukijaryhmien houkuttelijana. Mielikuva sanomalehtinaisista näyttäytyy ajan lehdistössä kaksijakoisena. Joissakin juttutyypeissä hän sai edustaa uutta, modernia, merkillistä ja rohkeaa seikkailijaa, kuten ranskalainen ”kynäritaritar” Tityana, mutta usein hänet esiteltiin hupaisana ”naisen logiikan” edustajana. Vuonna 1928 kiersi sanomalehdissä koomisen uutisen muotoon kirjoitettu juttu otsikolla ”Tulipalospelostus”, jossa naistoimittaja lähetettiin raportoimaan tulipalosta. Kuvitteellinen naistoimittaja keskittyi kuvitteellisessa uutisessa maalilemaan kuutamaisen yön tunnelmaa ja liekeistä pelastetun rouvan muodikkaita hiuksia.

Naistoimittajat itse puhuivat vain harvoin oman ammattinsa edustajana. Yksi harvoista on nimi-merkki ”Kreeta” *Keskisuomalaisessa*, joka tiivistä pakinassaan naisen kaksoisroolin: ”Naistoimittaja ei ole mikään toimittaja, mutta hän ei myöskään ole mikään nainen. Hänelle ei tarvitse olla kohtelias.” Samaa sanoo elämäkerrassaan työn ulottuvuuksia ja sukupuolensa merkitystä pohtinut *Uuden Suomen* Anni Voipio. Hän sai vastaanottaa monia puhelinoitoja, joissa toivottiin langan päähän ”oikeaa” toimittajaa. ”Se sama helvetin nainenko se siellä vastaa?” huusi eräs pettynyt soittaja.⁵

Sotia edeltävien vuosikymmenten naistoimittajien oma ääni onkin kuulunut perin harvoin. Nyt nostan esiin kolme tekijää: Vappu Roosin, Sirkka Ruotsalaisen ja Seere Salmisen. Heidän kauttaan tuon esille toimitustyön erilaisia merkityksiä.

Seere Salminen (os. Sario, 1894–1977) tunnetaan Suomisen perhe -kuunnelmien ja -filmien toisena käsikirjoittajana. Hän kirjoitti pakinoitaan *Helsingin Sanomiin* vuodesta 1933 lähtien ja kuului vuodesta 1935 alkaen toimittajakuntaan vakituisesti. ”Serp” sai parempaa palkkaa kuin moni miestoimittaja.

Sirkka Ruotsalainen (os. Nuormaa, 1901–95) oli lehden omistajan ja päätoimittajan Eljas Erkon sihteeri ja todellinen monitoimintotekijä. Ruotsalainen käänsi uutisia ulkomaisilta uutistoimistoilta, toimitti tiedeuutisia, kirjoitti pakinoita ja naistenpalsta. Lisäksi hän käänsi *Aku Ankka* -sarjakuvaa ja muokkasi sitä Suomen oloihin sopivaksi.⁶

Vappu Roos (1910–97) oli lehden ensimmäinen naisreportteri. Roos aloitti satamatoimittajana, eli haastatteli Turussa Suomeen palaavia matkalaisia tai maahan tulevia ulkomaalaisia vieraita. Sieltä hän siirtyi Helsingin toimitukseen, jossa teki työtä sekä *Helsingin Sanomiin* että vastaperustettuun *Ilta-Sanomiin* ja toimi myös kirjallisuus- ja teatteriarvostelijana.

Kirjoittamalla ansaitseminen – Seere Salminen

Salminen oli aloittanut pakinoiden kirjoittamisen jo 1920-luvun alussa Lontoon lähetystössä työskennellessään. Hän tarjosi Lontoon-kirjeitään suomalaisiin lehtiin ystävänsä Ilona Jalavan kautta ja sai vakituisesti tilaa *Uudessa Suomessa*. Lähetystössä Salminen tutustui myös *Helsingin Sanomien* tulevaan päätoimittajaan ja omistajaan Eljas Erkkoon. Hän kirjoitti hyvin erityyppisiä tekstejä: näytelmiä, romaanikäännöksiä ja matkakuvauksia. Hän ei hyljeksinyt muitakaan kirjoittamiseen liittyviä töitä. Salminen päätyi muun muassa kääntämään Sun Maid -yrityksen mainoksia suomeksi ja teki ”rusinaherroille” kuluttajatutkimusta kesälomamatkallaan.

Työnteolla olikin Salmiselle jonkinlainen itseisarvo. Hämmäntä on Salminen ei jaksanut löhöillä paria päivää kauempaa, vaan kyllästyi pian toimettomuuteen. Myöhemmin hän oleskeli puolisonsa työn vuoksi Kauko-idässä ja tuskitteli työn vähyyttä. Postin tulo kesti kuukauden, mikä hankaloitti monia kirjoitustöitä. ”Kyllä minä olen huomannut, että 20-vuotinen säännöllinen työ jättää ihmiseen sellaisen tunnelman, että hän ei ole happy ilman työtä”, hän summasi ajatuksiaan.

Oleellinen osa työn merkityksellisyyttä oli toimeentulo. Salminen oli elättänyt itsensä nuoresta pitäen. Hän opiskeli Helsingissä jatko-opistossa, mutta jätti sen kesken ja hankki työpaikan ensin pankista ja myöhemmin ulkoministeriöstä. Aluksi Salminen kirjoitti konttoristin työn ohella, kunnes pystyi jättäytymään kokonaan kirjoitustyön varaan. Lontoossa asuessaan Salminen uskoi raha-asioiden hoitamisen Ilona Jalavalle ja muisti aina kysyä, kuinka paljon kirjoituskilpailujen pal-

5 Anni Voipio: *Lehtimatka. Sattumia kahdelta vuosikymmeneltä*. WSOY 1966.

6 Reetta Hänninen: Ruotsalainen, Sirkka. Kansallisbiografia-

verkkojulkaisu. *Studia Biographica* 4. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 1997– (viitattu 11.5.2021).

kinnot tai muut palkkiot olivat. Kaukomailta hän ei aina jaksanut kirjoittaa kuulumisiaan edes hyvillenyttävälle, sillä sanomalehdet odottivat myös matkakuvauksia. Suomeen jääneelle Sirkka Ruotsalaiselle hän selitti: ”Minun on viisaampaa kirjoittaa niistä lehtiin ja lyödä myyntiä – minkä seikan tietenkin ymmärrät.”

Vuonna 1933 *Helsingin Sanomat* ilmoitti julkaisevansa ”Serpin” matkapakinoita yksinoikeudella. Aiemmin hänen artikkeleitaan julkaistiin useissa sanoma- ja aikakauslehdissä. Julkaisuvälineellä ei sinänsä ollut merkitystä. ”Katsos, pääasia mulle nyt olisi, että joku ottaisi näitä ja antaisi rahaa”, hän summasi Jalavalle. Vuonna 1928 Salminen laski ansainneensa kirjoituksilla 6 000 markkaa. Summa oli hänen mielestään ”aika sievä naisen aivoilla kootuksi”, mutta enemmänkin voisi tienata. Salminen vertasi itseään ”painosten kuningattareksi” kutsuttuun Hilja Valtoseen, joka naisille suunnatut romaanit olivat myyntimenestyksiä.

Salminen ymmärsi, mitä häneltä kirjoittajana odotettiin ja osasi hyödyntää näitä odotuksia. Nykytermein voisi sanoa hänen rakentaneen itselleen hyödyllisen henkilöbrändin. Kevyt ja pirteä oli se, mitä Serpiltä odotettiin ja sitä hän tarjoili, vaikka helpolta näyttävä teksti ei aina syntynyt tuskitta. Salminen menestyi alallaan ja *Helsingin Sanomissa* hän ansaitsi paremmin kuin moni mies. Vuosien aikana ehti ilmestyä tuhansia pakinoita, ”Serpentiinejä”, lisäksi Salminen eteni yhtiön aikakauslehtipuolella *Valittujen Palojen* päätoimittajaksi. Samaa aikaan hän kirjoitti näytelmiä, matkakirjoja, romaaneja, kuunnelmia ja elokuvakäsikirjoituksia.⁷ Sanomalehtityö olikin kirjoittamalla ansaitsevalle Salmiselle vain yksi toimeentulon haara.

Kapteenin käskystä – Sirkka Ruotsalainen

Ruotsalainen oli myös Eljas Erkon tuttava. He olivat tutustuneet toisiinsa jo lapsina, kun Nuormaat ja Erkot olivat yhtä aikaa maanpaossa New Yorkissa. Ruotsalainen työskenteli Eljas Erkon alaisuudessa ensin Tallinnan ja sen jälkeen Lontoon lähetystössä. *Helsingin Sanomiin* hän tuli vuonna 1930. Paikka oli myrskyisä: Ruotsalainen oli päätoimittajan sihteeri ja Erkko oli tunnettu vaatavana

esimiehenä, jonka mielialat ailahtelivat. Sihteerin työn ohella Ruotsalainen osallistui myös toimitukselliseen työhön. Tehtävät eivät olleet sotien välisenä aikana vielä eriytyneet, kuten myöhemmin, ja myös avustavissa tehtävissä olevat työntekijät saattoivat kirjoittaa lehteen.

Ruotsalaisen vastuulle annettiin naistenpalsata. Hän kertoi joutuvansa tappelemaan joka lauantai toimitussihteerien kanssa, jotta palsta saisi tilaa lehdessä. Se oli kuitenkin ”korkeimman suojeluksessa” ja määrätty ilmestymään säännöllisesti. Päätoimittaja itse siis vaati, että naisten paltalle annettiin tilaa. Muut toimituksen miehet pitivät ”sellaista naisellista höpötystä roskana – jota se ehkä onkin – ja panevat mieluummin paikalle shakkia tai muuta jännittävää”, kertoi Ruotsalainen. Hän itse ei tuntenut suurta intohimoa muodista kirjoittamisesta. Se oli kaukana hänen omista intresseistään, mutta ”kapteenin käskystä on tehtävä mitä hyvänsä”. Kielitaitoinen ja sanavalmis Ruotsalainen näyttäytyykin toimituksen monitoimityöntekijänä, joka tarttui kaikkeen työhön, mitä eteen kannettiin. Päivätyönsä lisäksi hän käänsi romaaneja ja lastenkirjoja, esimerkiksi Tammen *Kultaiset kirjat* -sarjassa ilmestyi hänen suomennoksiaan.

Työ ei silti aina sujunut hyvin. Ruotsalainen piti silmänsä auki muiden työtilaisuuksien varalta ja syynä oli nimenomaan esimiehen käytös. ”Jos totta puhun, olen ollut niin perinjuurin kyllästynyt kovaan komentoon erään vussin herran taholta, jonka hyvin tunnet Lontoon ajoilta”, hän uskoutui Seere Salmiselle. Ruotsalainen oli kysellyt paikkoja ulkoministeriöstäkin, mutta pyysi Salmista pitämään asian omana tietonaan. Viihtyvyyttä oli pitkälti kiinni esimiehen oikuista: veroilmoitusta viereisessä huoneessa täyttävän Erkon läheisyydessä ei ollut miellyttävä työskennellä. Toisaalta leppoosina kesäkuukausina kaikki saattoi olla helpompaa – etenkin silloin, kun päätoimittaja viihtyi golf-kentällä.

Salmisen tavoin Ruotsalaisen urapolku johdi yhtiön aikakauslehtiin. Hän käväisi *Valituissa Paloissa* ennen Salmista, mutta päätyi *Aku Ankka* -lehden ensimmäiseksi päätoimittajaksi. Lehti lanseerattiin Suomessa vuonna 1951. Se alkoi ilmestyä vuoden 1952 alussa ja myi alusta alkaen hyvin. Ruotsalaisella oli suuri vaikutus lehden menes-

⁷ Ks. esim. Seere Salminen: *Lontoo. Opas Lontoon-kävijöille*. Helsinki 1929; Seere Salminen (nimellä Serp): *Kiinassa kukaan on kummempi*. WSOY 1935.

tykseen. Hän suomensi kaikki tarinat ja muokkasi ne sopimaan sotien jälkeiseen Suomeen. Kieli oli rikasta, mutta sopivaa, ja *Aku Ankka* sai maineen lehtenä, jonka saattoi huoletta jättää lasten käsiin. Ruotsalainen viipyi päätoimittajana aina eläkkeelle lähtöönsä saakka.

Ovet auki – Vappu Roos

Roos aloitti sanomalehtityön nuorena, vain 20-vuotiaana. Hän opiskeli Turussa ja tarvitsi lisäansioita. *Uusi Suomi* oli vuoden 1930 alussa pestannut toimittajan tekemään satamahaastatteluja, jotka olivat perinteisesti olleet turkulaislehtien hoidettavina. Roos kirjoitti Eljas Erkolle kilpailijan liikkeistä ja tarjoutui tekemään samaa työtä itse. Hän sai paikan, ja otti jo helmikuussa vastaan matkailijoita, haastatteli heitä lyhyen sataman ja rautatieaseman välisen junamatka, kirjoitti uutisen ja saneli sen toimitukseen.

Alkuvaiheessa työn tekeminen oli suorastaan riemukasta. Se oli ”vastuunalaista ja huimaavan ihanaa”, kirjoitti Roos äidilleen. Omien sanojen näkeminen painettuna tuntui suorastaan huumavalta ja sinänsä pienet ansiot merkittäviltä – olihan raha itse ansaittua. Kun Roos siirtyi Helsingin toimitukseen syksyllä 1932, oli toimittajan työssä vielä hohdetta. Hän nautti oman ammattitaitonsa karttumisesta, mikä näkyi ennen kaikkea vauhdissa, jolla juttuja syntyi. Tekstit valmistuivat yhdellä kirjoituskerralla, eikä Roos juuri koskaan lukenut niitä toiseen kertaan.

Pian hohde karisi. Esimiehen käytös oli ailahtelevaa, eikä koskaan voinut olla varma siitä, toteutuisivatko sovitut asiat. Toimituksen tunnelma, joka aluksi oli tuntunut toverillisen mukavalta, oli painostava. ”Lehden kyynillinen ilmapiiri ja hedelmätön työ saattavat minut usein epätoivoon. Kun toiset puhuvat talosta lähtemisestä, niin se on kuin kiehtovaa musiikkia korvalle”, hän kirjoitti vuoden työssäolon jälkeen. Työ todella tuntui hedelmättömältä. Päivä toisensa jälkeen syntyi artikkeleita, mutta Roos ei kokenut tekevänsä mitään ”oikeaa” ja ”kunnollista”.

Turhautumista Roos vähensi nostamalla esiin aiheita, jotka olivat hänen mielestään merkityksellisiä. Yksi tällainen aihe oli ehkäisyvalistus. Roosin tuttava Kaisu Snellman oli yhdessä Miina Sillanpään kanssa ajamassa Helsinkiin ehkäisyvalistus-

asemaa, ja Roos pystyi nostamaan heidän työtään esiin sekä *Helsingin Sanomissa* että *Ilta-Sanomissa*. Hän myös kirjoitti raskaudenkeskeytysten suuresta määrästä artikkelin, jossa naistentautien lääkäri sanoi ”preventiivisten keinojen” olevan ainoa keino ilmiön suitsimiseen. Vanhemmilleen Roos lähetti jutusta lehtileikkeleen. Hän oli siitä erityisen ylpeä ja kirjoitti marginaaliin, miten ehkäisyvalistuksen tarpeellisuus on ”ensi kertaa Suomessa julkisesti sanottu. – Senkin sain melkein väkisin”. Roos ei voinut kirjoittaa uutisjuttuun omia mielipiteitään, mutta hän sai haastateltavaltansa sanomaan toivotun virkkeen, joka painettiin lehteen sennettynä ja lihavoituna.

Merkityksellisiltä tuntuivat myös hetket, jolloin Roos pääsi reportterina paikkoihin, joihin muuten ei olisi päässyt. Pappiskokouksessa hän oli ainoa reportteri – ja ainoa nainen – sadan papin, kahden teologian professorin ja kolmen piispan joukossa. Tilanne oli Roosin mielestä ”äärimmäisen humoristinen”. Koska Roos teki myös teatteriarvosteluja, oli hänellä pääsy ensi-iltoihin, joissa hänet esiteltiin lukuisille kulttuurivaikuttajille. Taas tilanne nauratti, hän oli kuin sattuman kaupalla maan ”valioväen” joukossa: ”Joka paikassa tunnen itseni kaikkein nuorimmaksi ja vähän kuin vahingossa mukaan joutuneeksi.”

Roosin ura ei jatkunut Sanomien muissa lehdistä, kuten Salmisen ja Ruotsalaisen. Hän pohti valintojaan jo varhain, ja ajatteli ”kirjallisuus- ja teatteripuolen” kehittämisen olevan ainoa ratkaisu. ”Kuvitelkaa neljäkymmentä vuotiasta naista reportterina!”, puuskahti 24-vuotias Roos. Hän siirtyikin kuluttavasta uutisreportterin työstä kirjallisuus- ja teatteriarvostelijaksi vuonna 1937. Palkka puolittui, mutta kapea leipä oli parempi kuin ”syvälinen orjuutus Eljaksen taholta tai tylsä toimettomuus”.

Roos kirjoitti myös matkoistaan aivan kuten Salminen.⁸ Jo *Helsingin Sanomissa* ollessaan hän oli julkaissut matkakirjan lähinnä Kanarian saarille tekemältään terveystmatkalta. Myöhemmin Roos jatkoi uraansa kirjallisuudentutkimuksen parissa. Toisen maailmansodan jälkeen hän kirjoitti lehtiin enää silloin tällöin.

8 Vappu Roos: *Passinne, olkaa hyvä. Pakinaa maisemista ja ihmisistä 1932–1936*. K. J. Gummerus Osakeyhtiö 1938.

Kukaan näistä kolmesta naisesta ei hakeutunut nimenomaan sanomalehtialalle – tai ei ainakaan toimittajan ura mielessään. Siinä mielessä he sopivat hyvin sotien välisen ajan toimittajanaisten joukkoon. *Helsingin Sanomien* toimituksessa työskennelleistä naisista vain yksi, Maini Similä, piti tähtäimessään toimittajan uraa ja kouluttautui varta vasten sitä silmällä pitäen. Roos, Ruotsalainen ja Salminen lähinnä ajautuivat työhön, jossa hyvä kynäkäyttäjät saattoi ansaita kirjoittamalla.

Kirjoittaja on tutkijatohtori Helsingin yliopiston historian yksikössä. Artikkelit perustuu esitelmään Tieteiden päivillä 15.1.2021.

PALKITTUJA

Vuoden työväentutkimus 2020 -palkinto on myönnetty **Markku Liljeströmille** ja kunniamaininta **Sanna Lönnforsille**. Liljeström sai palkinnon kirjasta *Metallin mies: Valdemar Liljeströmin elämä 1902–1960* (Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura 2019) ja Lönnfors kunniamaininnan kirjasta *Pyhtää sisällissodassa* (Reuna 2020).

Helsingin yliopiston dosentti **Anna Hielm-Björkman** on saanut Kauppaneuvos Otto A. Malmin lahjoitusrahaston myöntämän kulttuuripalkinnon Kompassiruusu 2021 innovatiivisesta koronakoiratutkimuksestaan, jossa hän tutkii erityiskoulutettujen hajukoirien käyttöä koronavirukseen sairastuneiden tunnistamisessa.

Suomalaisen Tiedeakatemian vuoden 2021 kunnia-palkinto on myönnetty filosofi, akateemikko **Ilkka Niiniluodolle**. Palkinto on akatemian arvostetuin tunnustus, joka jaetaan tieteellisessä työssä erityisen ansioituneelle jäsenelle.

Suomen Akatemia on myöntänyt vuoden 2020 akatemiapalkinnot. Asuntomarkkinoita ja kaupunkitaloutta tutkiva **Teemu Lyytikäinen** (VATT) palkittiin tieteellisestä rohkeudesta ja ilmakehän hiukkasmuodostusta kokeellisesti tutkiva **Mikko Sipilä** (Helsingin yliopisto) yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta.

ChemBio Finland 2021 -tapahtuman yhteydessä on jaettu neljä alan palkintoa. Suomalaisten Kemistien Seuran Kiertotalousinnovaatiopalkinnon sai Fazerin ksylitolitehdas, Suomen Messusääti-

ön BioFinland-palkinnon Mobidiag Oy ja Kemian hyväksi -palkinnon filosofian lisensiaatti **Heleena Karrus**. Kemian Seurojen palkinnon sai professori **Mikko Ritala** (Helsingin yliopisto).

Koneen Säätiö on myöntänyt Vuoden Tiedekynä 2021 -palkinnon väitöskirjatutkija **Pieta Hyväriselle** artikkelista ”Sienestystä pohjoisilla puupelloilla: metsien moninaiset taloudet ja plantaasiensentrismien ongelma” (*Alue ja Ympäristö* -lehti 2/2020, vol. 49).

Millennium-teknologiapalkinto on jaettu brittiläisille professoreille **Shankar Balasubramanianille** ja **David Klenermanille** (Cambridgen yliopisto) tunnustuksena kaksikon kehittämistä urauurtavista DNA:n sekvensointitekniikoista. Miljoonan euron kansainvälisen palkinnon myöntää Tekniikan Akatemia -säätiö.

Professori Pentti Kaiteeran rahaston tunnustus-palkinto on myönnetty dosentti **Anna-Kaisa Salmen** työryhmälle Domestication in Action. Salmen vetämä hanke selvittää, miten poronhoito on muuttunut viimeisen tuhat vuoden aikana.

Tekniikan edistämissäätiö palkitsee vuosittain opetustyössään menestyneen tekniikan osajan sekä alan nuoren tutkijan. Vuoden nuori tutkija on tekniikan tohtori **Joonas Govenius** (VTT), jonka tutkimuskohteena ovat suprajohteet kvanttietokoneen materiaalina, ja vuoden opettaja on matematiikan ja operaatiotutkimuksen professori **Fabricio Oliveira** (Aalto-yliopisto).

Kuvataiteilija **Stephanie Misalle** on myönnetty Taidesäätiö Meritan palkinto. Filippiineillä syntynyt ja Wienissä asuva Misa tutkii Taideyliopiston Kuvataideakatemian tohtoriprojektissaan suullisen perimätiedon ilmiöitä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt Suomen tiedepalkinnon 2021 Helsingin yliopiston kansainvälisen oikeuden professorille **Martti Koskenniemelle**. Hänen tutkimuksissaan yhdistyy harvinaisella tavalla diplomaattitaustasta nouseva kansainvälisen oikeuden käytännön ymmärrys aiheen monipuoliseen teoreettiseen pohdintaan ja kriittiseen tarkasteluun.